

Hontiansko-novohradská knižnica A.H.Škultétyho vo Veľkom Krtíši si v roku 2008 pripomína 40 výročie svojho vzniku. Pri tejto príležitosti pod záštitou predsedu BBSK, doc. Ing. Milana Murgaša, CSc. pripravila v dňoch 20. - 24. októbra 2008 „Týždeň Hontiansko-novohradskej knižnice A.H.Škultétyho“. Zámerom knihovníkov bolo pripraviť svojim používateľom a obyvateľom mesta a regiónu pestrú paletu kultúrnych a spoločenských podujatí, ktorými prezentovali význam, poslanie a činnosť knižnice, ako jednej z najnavštevovanejších kultúrnych inštitúcií v regióne.

Slávnostné otvorenie „Týždňa HNK“ sa uskutočnilo v pondelok 20. októbra 2008 v komunitnej miestnosti knižnice. Pozvanie na toto významné podujatie prijali: zástupcovia Banskobystrického samosprávneho kraja, mestského úradu vo Veľkom Krtíši, prednostka Obvodného úradu vo Veľkom Krtíši Ing. Miroslava Kokavcová, riaditelia krajskej a regionálnych knižníc BBSK ako aj riaditelia inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK, predstavitelia inštitúcií spolupracujúcich s knižnicou, bývalí a súčasní pracovníci knižnice. Slávnostný ráz dotvoril kultúrny program v podaní žiakov ZUŠ vo Veľkom Krtíši.

Riaditeľka knižnice Bc. Jana Strašková srdečne privítala a predstavila hostí na pôde knižnice. Pozdravný list v mene predsedu BBSK Milana Murgaša odovzdala riaditeľke knižnice Mgr. Dagmar Benčová, vedúca oddelenia riadenia kultúrnych aktivít Odboru cestovného ruchu a kultúrneho dedičstva BBSK. Nezastupiteľné miesto a význam práce knižnice a knihovníkov vyzdvihla a ocenila vo svojom príhovore aj riaditeľka Krajskej knižnice Ľ. Štúra vo Zvolene Mgr. Katarína Ďurovcová a riaditeľka Knižnice Mateja Hrebendu v Rimavskej Sobote PhDr. Táňa Mikitová.

Po slávnostných príhovoroch riaditeľka HNK Bc. Jana Strašková priblížila prítomným predchádzajúcich 40 rokov okresnej, neskôr regionálnej knižnice. Po vzniku okresu Veľký Krtíš od 1. októbra 1968 začala pôsobiť Okresná knižnica vo Veľkom Krtíši so sídlom v Modrom Kameni. Knižničný fond bol vytvorený z fondu bývalej mestskej knižnice v Modrom Kameni a k 31.12.1968 ho tvorilo celkom 15 224 zväzkov. V prvom roku pôsobenia zaevidovala 355 čitateľov, ktorí si vypožičali celkom 7 760 kníh. Jej činnosť zabezpečovalo 6 pracovníčok. Ku knižnici sa vznikom okresu pričlenilo 68 obcí, v ktorých pôsobili obecné ľudové knižnice. Okresná knižnica sa tak stala strediskom metodickej, bibliografickej, informačnej a medziknižničnej výpožičnej služby pre celú sústavu knižníc v novovytvorenom okrese Veľký Krtíš. V roku 1970 knižničný fond OK vzrástol na 20 510 zv. pričlenením Mestskej knižnice Veľký Krtíš ako svojej pobočky. Bola umiestnená v jednej miestnosti suterénu súčasného Gymnázia A.H.Škultétyho vo Veľkom Krtíši a v týchto priestoroch sa dopĺňoval a spracovával knižničný fond.

Po ukončení výstavby Kultúrneho domu vo Veľkom Krtíši v roku 1975 boli presťahované do nových prenajatých priestorov výpožičné oddelenie pre dospelých a mládež spolu s katalogizáciou okresnej knižnice. Riaditeľstvo s metodickým oddelením sa presťahovalo do priestorov na Ul. SNP č.5. V Modrom Kameni zostala pobočka okresnej knižnice spolu s oddelením politickej literatúry. Kolektív knižnice tvorilo už 14 zamestnancov. O rok neskôr bola vytvorená prvá čítareň s 20 študijnými miestami. Po čase bolo do priestorov KD presťahované i oddelenie politickej literatúry.

V čase integrácie kultúrno-výchovných zariadení na území mesta Veľký Krtíš mala v roku 1987 Okresná knižnica 5 pobočiek - Veľký Krtíš Stred II, stará časť mesta Veľký Krtíš na Tučekovej ul., Malý Krtíš, Veľké Straciny a Malé Straciny.

V roku 1990 získala názov Regionálna knižnica. Sídlom kancelárií, odd. knižnično-informačných fondov a odd. služieb a manažmentu sa stali prenajaté priestory baníckej slobodárne ul. Nemocničnej č.4. Odbor knižnično-informačných služieb poskytoval služby v prenajatých priestoroch KD, kde sa nachádza dodnes.

Pri príležitosti 100. výročia úmrtia významného rodáka získala od 15.4.1992 knižnica pomenovanie Okresná knižnica A.H.Škultétyho vo Veľkom Krtíši. Uskutočnil sa I. ročník „Literárnych dní A.H.Škultétyho“ v spolupráci so Spoločnosťou A.H.Škultétyho, Okresným osvetovým strediskom vo Veľkom Krtíši, Gymnáziom A.H.Škultétyho vo Veľkom Krtíši a Maticou slovenskou. Ich súčasťou boli výchovno-vzdelávacie, kultúrne podujatia, odborné semináre, prednášky, besedy, výstavy MS prebiehajúce od marca do októbra. Hlavnými podujatiami sa stala súťaž v umeleckom prednese poézie a prózy „Škultétyho Zornička“ a súťaž v detskej literárnej tvorbe „Škultétyho rečňovanky“, ktorá po piatich rokoch prerástla rámec okresu a stala sa z nej celoslovenská súťaž.

Od 1.1.1996 po vzniku regionálnych kultúrnych centier Okresná knižnica A.H.Škultétyho sa ako Hontiansko-novohradská knižnica A.H.Škultétyho (ďalej HNK) stala špecializovaným organizačným útvarom Hontiansko-novohradského kultúrneho centra bez právnej subjektivity. Zriaďovateľom bol Krajský úrad v Banskej Bystrici. Niekoľko mesiacov začiatkom roka niesla knižnica aj názov Senohradská knižnica. V priebehu roka sa oddelenie spoločenskovednej a náučnej literatúry presťahovalo do nových priestorov kultúrneho domu so samostatným vchodom, v ktorých bola vykonaná úprava statiky formou špeciálnej podlahovej krytiny a priestory boli zariadené novým účelovým nábytkom. Uvoľnením priestorov sa vytvorili podmienky pre novú samostatnú čítareň s 50 čitateľskými miestami a tiež samostatné odd. beletrie a literatúry pre deti a mládež. Kancelárie administratívy knižnice (riaditeľstvo, metodika, akvizícia a bibliografia) boli v r.1997 presťahované do priestorov H-NKC na IV. poschodie vchodu na Nám. A.H.Škultétyho č.5, kde sa nachádzajú dodnes.

Rozhodnutím Krajského úradu v Banskej Bystrici bolo zrušené H-NKC a HNK AHŠ získala od 1. apríla 1999 právnu subjektivitu. V rámci úsporných opatrení postupne dochádzalo ku kumulácii funkcií a pracovných činností a tým aj k poklesu zamestnancov knižnice, čo však nemalo dopad na kvalitu poskytovaných služieb. Od 1.decembra 2000 začala knižnica poskytovať automatizované knižnično-informačné výpožičné služby.

Od 1.júla 2003 boli z úsporných dôvodov zrušené pobočky Pb.I. Ľ.Štúra, Malý Krtíš, Malé Straciny a Veľké Straciny. Koncom roka 2004 bola vytvorená a sprístupnená webová stránka knižnice www.hnk-vk.sk. a on-line katalóg.

Priestory útvaru knižnično-informačných služieb prešli v roku 2006 viacerými zmenami. Vstup do priestorov bol od spoločnej chodby s Mestským kultúrnym strediskom oddelený mrežami. Na chodbe bol vybudovaný centrálny pult výpožičiek doplnený elektromagnetickým ochranným systémom. Na odkladanie tašiek a kabátov knižnica dala vyrobiť a nainštalovať 30 ks uzamykateľných skriniek. V snahe čo najviac spríjemniť a skultúrniť prostredie knižnično-výpožičných služieb, aj keď sa nachádzajú v prenajatých priestoroch, vedenie knižnice zabezpečilo inštalovanie klimatizačných jednotiek a žalúzií do všetkých oddelení a nad centrálny pult vykurovací panel a čiastočnú výmenu zastaraného elektrického osvetlenia.

Dôležitým medzníkom v poskytovaní moderných knižnično-informačných služieb sa stal rok 2007, keď vďaka prideleným kapitálovým finančným prostriedkom od zriaďovateľa – Banskobystrického samosprávneho kraja mohla knižnica zakúpiť a inštalovať nový knižnično-informačný softvér a zmodernizovať počítačovú techniku. Po úspešnej konverzii dát zo starého systému a zaškolení odborných pracovníkov začala knižnica poskytovať od 30. októbra 2007 svoje služby prostredníctvom výkonného a moderného softvéru ako prvá z regionálnych knižníc Banskobystrického kraja. Nový šat získal aj on-line katalóg. Používatelia tak majú prostredníctvom internetu stály prehľad o dostupnosti požadovanej literatúry vo fonde HNK, môžu sledovať svoje čitateľské konto, predlžovať si výpožičky, rezervovať dokumenty bez fyzickej návštevy knižnice. Systém umožňuje tlač čitateľského konta, potvrdenia o zaplatených poplatkoch a sankciách.

Prierezom činnosti knižnice oboznámila prítomných vedúca útvaru knižnično-informačných služieb Danka Šagiová.. Práve poskytovanie knižnično-informačných služieb je tá dôležitá stránka činnosti knižnice, ktorú navonok vníma široká verejnosť.

Hlavným poslaním knižnice, ako verejnej, informačnej a vzdelávacej ustanovizne, je získavanie, spracovávanie, uschovávanie, ochraňovanie a sprístupňovanie knižničného fondu a poskytovanie knižnično-informačných služieb. HNK je členom Slovenskej asociácie knižníc, Spolku slovenských knihovníkov a partnerskou knižnicou Parlamentnej knižnice NR SR.

Knižnica poskytuje základné (bezplatné) a špeciálne knižnično-informačné služby. Medzi základné bezplatné služby patria absenčné a prezenčné výpožičky, poskytovanie bibliografických a faktografických informácií, konzultácie, poradenstvo. Medzi špeciálne služby, ktorých poskytovanie je spoplatnené podľa platného cenníka patria rešeršné služby, medziknižničná výpožičná služba a reprografické služby častí dokumentov z fondu knižnice.

Hontiansko-novohradská knižnica A. H. Škultétyho poskytuje knižnično-informačné služby prostredníctvom troch nasledovných oddelení: oddelenia náučnej a spoločensko-vednej literatúry, oddelenia beletrie a literatúry pre deti a mládež a oddelenia čítárne. Plynulý chod knižnice zabezpečuje 12 zamestnancov.

Služby jednotlivých oddelení využíva v súčasnosti 2140 registrovaných používateľov, z toho 620 detí do 15 rokov, ktorí si ročne vypožičajú viac ako 170 tisíc dokumentov.

V rámci poskytovaných služieb je používateľom k dispozícii 45 titulov periodík a časopisov, knižničné služby nevidiacim a slabozrakým používateľom, bezplatné internetové služby prostredníctvom 8 terminálov verejného internetu.

HNK každoročne pripravuje viac ako 200 kultúrno-výchovných podujatí s cieľom propagovať svoju činnosť všetkým vekovým skupinám v regióne. Za uplynulých štyridsať rokov realizovala veľké množstvo besied pre deti i dospelých so spisovateľmi, básnikmi, ilustrátormi, historikmi, odborné semináre a prednášky. Pravidelné informatické prípravy pre žiakov základných a stredných škôl bývajú zamerané na získavanie čitateľských zručností, na orientáciu a vyhľadávanie vo fonde a v nových informačných zdrojoch. Budúcich používateľov si knižnica vychováva už od materských škôl, ktoré pravidelne so svojimi detičkami navštevujú knižnicu a zúčastňujú sa rozprávkových dopoludní, čítaní s babičkami. Pre staršie deti knižnica už roky pripravuje aj vedomostné, literárne a vlastivedné súťaže, enyklopediády – práce s encyklopedickou literatúrou, putovanie po náučných chodníkoch, netradičné vyučovacie hodiny v knižnici. V roku 2008 sa podarilo vytvoriť „Komunitnú miestnosť“, v ktorej môže knižnica všetky svoje kultúrne, výchovno-vzdelávacie podujatia, výstavy a komunitné aktivity realizovať tak, že nenarúšajú plynulý chod a činnosti jednotlivých oddelení.

Akvizícia je veľmi dôležitou súčasťou činnosti každej knižnice. Zabezpečuje pravidelné dopĺňovanie fondu novou kvalitnou krásnou i odbornou literatúrou, riadi sa aktuálnymi potrebami a záujmami používateľov, spolupracuje s pedagógmi pri dopĺňovaní aktuálnych titulov mimočítankovej literatúry. V súčasnosti má knižnica vo svojom fonde viac ako 51 tisíc zväzkov kníh.

Knižnica plní tiež funkciu obecnej knižnice pre mesto Veľký Krtíš, v rámci ktorej sprístupňuje univerzálny knižničný fond vrátane knižničných dokumentov miestneho významu a poskytuje základné a špeciálne knižnično-informačné služby vrátane prístupu k vonkajším informačným zdrojom. Nesie v sebe tiež funkciu regionálnej knižnice, kde plní povinnosť utvárať a sprístupňovať regionálne bibliografické, faktografické databázy a súbežnú regionálnu bibliografiu a koordinovať bibliografickú činnosť v regióne. Na základe zmluvných vzťahov zabezpečuje dopĺňanie knižničných fondov obecných knižníc, ďalej spracúva štatistiku o verejných knižniciach, poskytuje metodickú pomoc a poradenské služby

obecným knižniciam a knižniciam iných typov a ich zriaďovateľom alebo zakladateľom a zúčastňuje sa na tvorbe, udržiavaní a sprístupňovaní súborných katalógov knižníc.

Po vyčerpávajúcich informáciách o histórii a súčasnosti knižnice nasledovala spoločná prehliadka jednotlivých pracovísk knižnice. Uplynulých 40 rokov prezentovala HNK prítomným aj výstavou fotografií a edičnej činnosti knižnice a vydaním publikácie Pamätnica 1968 – 2008.

Primátor mesta Veľký Krtíš Ing. Dalibor Surkoš na slávnostnej recepcii predniesol pozdravný prípitok, ktorým poprial jubilujúcej knižnici veľa úspechov a spokojných používateľov v budúcich rokoch. Pri ochutnávke špecialít pripravených žiakmi Spojenej strednej školy v Modrom Kameni pokračovali neformálne rozhovory v príjemnom prostredí čítárne.

„Týždeň HNK“ pokračoval nasledujúce dni so žiakmi základných a stredných škôl mesta Veľký Krtíš a ZŠ s MŠ v Modrom Kameni pri zábavných dopoludniach, exkurziách, hlasných čítaniach rozprávok, na netradičných hodinách literárnej výchovy v knižnici venovaných bájam a najväčšiemu slovenskému rozprávkarovi Pavlovi Dobšinskému. V stredu dňa 22. 10.2008 pripravila knižnica tri besedy so spisovateľkou Hanou Koškovou a v piatok 24.10.2008 zaujal dve triedy žiakov regionálny spisovateľ Ján Fekete. Okrem toho boli pripravené pre deti každý deň zábavné formy práce pod názvom „Pele-mele v knižnici“. Počas týždňa HNK venovanému 40 výročiu jej vzniku sa pripravených kultúrno-výchovných podujatí zúčastnilo viac ako 300 účastníkov.

Dnešná moderná knižnica už nie je len miestom, kde sú uložené knihy, ale je dôležitou súčasťou kultúrneho života mesta a regiónu. Snahou odborných pracovníkov knižnice je čo najkvalitnejšie uspokojovať potreby a záujmy všetkých používateľov knižnice, prostredníctvom kvalitnej literatúry a moderných informačných zdrojov, vytvárať v knižnici príjemné prostredie, realizovať zaujímavé kultúrne podujatia, aby knižnica zostala centrom kultúrneho diania nielen mesta, ale i regiónu.

Danka Šagiová